

עִם קְדוּשָׁה

■ שלבים מהותיים

תהליך יצירתו וגיבושו של עם ישראל, ארוך ומפותל. ראשיתו בהתגלות ה' לאברהם אבינו, המשכו במעמד הר סיני, וסופו ערב הכניסה לארץ ישראל.

על ציר התהוותו, בולטים שלשה שלבים מהותיים:

1. ברית המילה – **הברית** אשר כרת ה' עם אברהם אבי האומה.

2. מתן תורה – **הברית** אשר כרת ה' עם ישראל בהר סיני.

3. **ברית ערבות מואב** – סמוך לכניסה לארץ ישראל.

רק בשלב השלישי והאחרון, מושלם תהליך גיבושו של עם ישראל, כפי שבא לידי ביטוי בדברי משה רבנו אל כל ישראל:

”... הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיִיתָ לְעַם לַה' אֶל־לְהִיךָ.” (דברים כז, ט)

בכל שלב, מתווסף נדבך נוסף, המשכלל את הקשר בין ישראל לבין ה' עד דרגת הדבקות בו כפי שנראה להלן.

■ אות ברית

בשלב הראשון, שהוא הברית שכרת ה' עם אברהם אבינו, נדרש אברהם יחד עם זרעו אחריו, לשמור על **מצווה אחת** והיא ברית המילה:

”וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם וְאֵתָה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר...
זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרַיָּה,
הַמּוֹלֵל לָכֶם כָּל זָכָר.”

(בראשית יז, ט-י)

זו הדרישה היחידה המוזכרת ללא כל התחייבות נוספת. חשיבות הדרישה הבסיסית הזו תבוא לידי ביטוי עת הגעת גאולת מצרים. כאשר נשלח משה לגאול את ישראל, התרחש אירוע מדהים שבמבט ראשון הוא לא נקלט:

”וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בְּמִלּוֹן וַיִּפְגְּשׁוּהוּ ה' וַיִּבְקֶשׂ הַמִּיתוֹ. וַתִּקַּח צִפְרָה צֵר וַתְּכַרֵת אֶת עֶרְלַת פְּנֶיהָ.”

(שמות ד, כד-כה)

האירוע הזה במלון, היה עלול לבטל את כל השליחות. אליעזר, בנו התינוק של משה, לא נימול. ציפורה אשת משה הצילה את בעלה ממוות בכריתת ערלת בנה באבן חדה (צור).

תיאור האירוע הזה בא להדגיש לנו, כי ללא קיום ההתחייבות הראשונה והבסיסית שהיא ברית המילה, אין כל אפשרות לעלות לשלב הבא.

■ הר סיני

בשלב השני, עם ישראל חונה מול הר סיני ושומע דרך משה רבנו את הקריאה האלוקית:

”וַיִּקְרָא אֵלָיו ה' מִן הָהָר לֵאמֹר, כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וַתִּגִּיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל... וְעַתָּה אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי...”

(שמות יט, ג-ה)

הברית המוזכרת כאן, היא שדרוגה של מצוות ברית המילה היחידית. כעת מדובר על סידרה שלמה של מצוות, חוקים ומשפטים, אשר ישכללו את קשר הברית. הצעה זו כוללת שני יסודות:

שמיעה בקול ה' (בקול הנביאים).

שמירת ברית התורה, הכוללת את חוקי ה' ומשפטיו.

כדי שקיום התורה והמצוות יהיה כתיקונו ולא יסטה להבנות שגויות, יש לשמוע בקול הנביאים שבכל דור ודור. נביאי האמת שהיו כלולים בחכמי הסנהדרין, היו נמצאים בקשר מתמיד עם ה' וידעו מתי יש להזהיר את העם מסטיות חמורות מרצון ה'. כאשר עם ישראל לא הקשיב לקול נביאי האמת, הוטחה בפניהם האמת המרה:

”הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵיךָ ה', וַתִּפְשֵׁי הַתּוֹרָה לֹא יִדְעוּנִי וְהָרַעִים פָּשְׁעוּ בִי וְהִנְבִּיאִים נָבְאוּ בַבַּעַל וְאַחֲרָי לֹא יוֹעִלוּ הַלְכוּ.”

(ירמיהו ב, ח)

התוספת הייחודית שנתחדשה בהר סיני הייתה קבלת התורה דרך משה רבנו עבד ה' נאמן ביתו, ובעקבותיו כל הנביאים וחכמי הסנהדרין:

”נָבִיא מִקֶּרְבְּךָ מֵאַחֶיךָ כַּמִּנִּי יָקִים לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ אֵלָיו תִּשְׁמָעוּן. כְּכֹל אֲשֶׁר שְׁאַלְתָּ מֵעַם ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחָרֵב...”
(דברים יח, טו-טז)

■ בערבות מואב

על סף הכניסה לארץ ישראל, מכנס משה רבנו את עם ישראל לכריתת ברית שלישית.

כאן נוסף מרכיב, שלא הופיע בפעמיים הקודמות, שהוא “ללכת בדרך ה'”. הפסוק הבא מכיל את שלושת המרכיבים יחד. הוא פותח בהתחייבות החדשה ומסיים בשתי ההתחייבויות הקודמות:

1. “אֵת ה' הָאֱמַרְתָּ הַיּוֹם לְהִיּוֹת לְךָ יְיָ לְאֱלֹהִים וּלְלַכֵּת בְּדַרְכָּיו” (דברים כו, יז)

“לְלַכֵּת בְּדַרְכָּיו” פירושו, להידמות לה' במידותיו, מה הוא רחום אף אתה רחום. מה הוא חנון אף אתה חנון וכו'.

2. “וְלִשְׁמֹר חֻקָּיו וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו”.

זו שמירה על ברית התורה, שהיא שכלול מצוות ברית המילה.

3. “וּלְשִׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ”.

לשמוע בקול הנביאים המתנבאים בשם ה' (ראה רש"י דברים יג, ה).

■ התחייבויות ה'

מול שלושת הדרישות מעם ישראל, התחייב ה' בהר סיני שלוש התחייבויות מקבילות:

1. “וְהִייתֶם לִי סֹגְלָה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ”.

2. “וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכַת כְּהַנִּיחִי”.

3. “וְגוֹי קְדוֹשׁ”.
(שמות יט, ה-ו)

ושוב, על סף כניסת עם ישראל לארצו, חוזר משה רבנו **בערבות מואב**, על שלושת ההתחייבויות האלו (בפרשת כי תבוא).

1. "וה' האמירך היום להיות לו לעם סגלה". (דברים כו, יח)

עם סגלה פירושו אוצר חביב, כעין ילד שעשועים. "הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים". (ירמיהו לא, יט)

2. "ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת".

(דברים כו, יט)

עליון, במובן של – נערץ ומודל לחיקוי. בשלב זה, התפעלות הגויים נובעת מהצלחתו הכלכלית והצבאית של עם ישראל (כפי שניזכר בהמשך).

3. "ולהיתך עם קדש לה' אלהיך".

המובן של עם קדוש הוא עם מיוחד לה', מובדל מכל העמים וראוי להשראת שכינה עליו. בדרגה עליונה זאת, התפעלות הגויים עולה מדרגה. כעת ההערצה היא לעם שרמת המוסר האלוקי שלו גבוהה מאוד. העם הזה הוא עם ה', ששם ה' נקרא עליו בקביעות.

מה שנותר לברר הוא, מה עומד כנגד מה? מה אנחנו מחויבים ומה ה' מתחייב בתמורה?

■ הצלעות המקבילות

את ההקבלה המפורטת, עורך משה רבנו בעצמו בתוך חבילת הברכות. משה מדלג על הצלע הראשונה ופותח בשנייה.

"... והיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלהיך... ונתנה ה' אלהיך עליון על כל גווי הארץ... כי תשמע בקול ה' אלהיך". (דברים כח, א-ב)

כלומר, שמיעה בקול נביאי ה' המדריכים את העם בהבנתה האמתית של התורה, מעלה את עם ישראל לדרגת הצלחה וברכה המעוררים הערצה והתפעלות בעיני כל האומות. הצלחה זאת, היא כלכלית וצבאית כפי שזכר כאן בפירושו:

"ברוך פרי בטנה ופרי אדמתה ופרי בהמתה... יתן ה' את איביך הקמים עליך נגפים לפניך..." (שם, פסוקים ד, ז).

מכאן עובר משה לצלע השלישית (עם קדוש):

”יְקִימָהּ ה' לֹא לְעַם קְדוֹשׁ כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָךְ כִּי תִשְׁמֹר אֶת מִצְוֹת ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָּיו.”
(דברים כח, ט)

כלומר ההתחייבות להידמות לה' וללכת בדרכיו מזכה אותנו בדרגת "עם קדוש" ומיוחד לה' ברמות מוסר גבוהות מאוד, המאפשרות לשם ה' ושכינתו לשרות עלינו בקביעות.

”וַיֵּרְאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִמֶּנּוּ.”
(דברים כח, י)

כאן, התפעלות הגויים נובעת לא מהצלחה חומרית אלא מרמת המוסר הגבוהה שסיגל לעצמו עם ישראל, ומבחירתו כעם ה' לצמיתות.

מן ההקבלה הזאת שעשה משה רבנו אנו למדים, שהצלע הראשונה, שהיא שמירת ברית התורה והמצוות על כל מרכיביהן, תזכה אותנו במעמד עם סגולה, שהוא אוצר יקר וחביב בעיני ה'.

על פי זה נוכל לסדר את ההקבלה בין התחייבויותינו לה' לבין התחייבויותיו אלינו, באופן הבא:

1. **שמירת ברית ה'** (שמירת מצוות התורה) - מזכה אותנו במעמד עם סגולה.
  2. **שמיעה בקול ה'** (שמיעה בקול הנביאים) - מביאה אותנו להצלחה חומרית הזוכה להערצת העמים.
  3. **הליכה בדרך ה'** (אימוץ מידות ה') - מעלה אותנו למדרגת עם קדוש לה', המשרה יראת כבוד מול כל עמי עולם.
- הסדרה הזאת, היא עליה הדרגתית מעם חביב, לעם שהוא מושא להערצה לגויים ומשם עליה לעם קדוש לה'.
- במקביל, התחייבותנו מתחילה בשמירת המצוות, ממשיכה בשמיעה רצופה לקול נביאי ה' ומסיימת בדבקות במידות ה' ודרכיו.

■ עם קדוש

נוכל להדגים את הסדרה בת שלושת השלבים האמורה לעיל, באמצעות מצוות התפילין. התפילין מוזכרים בתורה ב-4 מקומות. שניים מתוכם בהקשר ליציאת מצרים (פרשת "קדש" "והיה הכי יביאך") ושניים בהקשר לחיוב מצוות (פרשת "שמע" "והיה אם שמוע").

שלב 1 – מצוות התפילין מהווה סימן זיכרון ליציאת מצרים. הסימן נוצר בעצם ענידת הפרשיות שבהם מוזכרת יציאת מצרים, על הראש ועל הזרוע.

”וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכְרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ... כִּי בְיַד הַזָּקֵה הוֹצֵאתָ אֶת מִצְרָיִם.”

(שמות יג, ט)

שלב 2 – באמצעות התפילין אנו מתחברים אל דבר ה', בדבקות יום יומית של אהבה עזה (שמע...והיה אם שמוע).

”וְאֶהְבֶּתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ... וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל לִבְבְּךָ... וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ...”

(דברים ו, ה-ה)

שלב 3 – מצוות התפילין מעלה אותנו אל הדמות מירבית לה' בכל דרכינו, בבחינת “לְלַכֵּת בְּכָל דְרָכָיו וּלְדַבְּקָה בּוֹ”.

(דברים יא, כב)

השלב השלישי מוזכר ברמז בתורה:

”וְיָרְאוּ כָל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וַיִּרְאוּ מִמֶּנִּי.”

(דברים כח, י)

”תניא, רבי אליעזר הגדול אומר: אלו תפילין שבראש.”

(ברכות ו, א)

בגובה הזה עם ישראל עולה לדרגת “תפילין דמארי עלמא”, עם ישראל בעצמו הופך להיות כתרו של בורא עולם במרחב האינסופי. דרגה זו לא תתגלה כי אם בארץ ישראל, מקום השראת השכינה.

זה יוביל אותנו לטעם האזהרה הבאה:

”בְּנֵי אֶתֶם לֹה' אֱלֹהֵיכֶם, לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא תִשְׁיִמוּ קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת. כִּי עִם קְדוֹשׁ אֶתֶה לֹה' אֱלֹהֵיךָ.”

(דברים יד, א)

מנהג הכנענים עמי הארץ היה לתלוש את שער ראשם כאות צער ואבל על מות קרוביהם. הם סברו כי המוות הוא חידלון מוחלט.

בניגוד גמור להם, עם ישראל בישר לעולם שהנשמה היא נצחית ומקושרת לה' שהוא חי וקיים לנצח, ולכן אסור באיסור חמור לתלוש את שער הראש כאות אבל.

משום כך, באותו מקום שבו היו העמים תולשים את שער ראשם, שהוא מעל המצח בין העיניים, אנו מניחים תפילין המכילים את שם ה' החופף עלינו. באמצעות

התפילין, אנו חיים בקשר תמידי עם החיים הנצחיים אפילו תוך כדי החיים בעולם הזה. זוהי דרגת "עם קדוש לה" ועליה נאמר:

"וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בָּהּ אֲלֵהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם".
(דברים ד, ד)

■ בַּעֲתָה אַחִישָׁנָה

בהפטרה לפרשת "כי תבוא" אנו קוראים:

"קוּמִי אוּרִי כִּי בָּא אוֹרְךָ וּכְבוֹד ה' עֲלֶיךָ זָרַח".
(ישעיהו ס, א)

הקריאה הנבואית הזאת, מיועדת לציון ולירושלים. הגיעה העת שציון תאיר באורה העצמי. זה יתרחש אך ורק כשיאיר עליה אור ה'. לא אור השמש ולא אור הירח, אלא האור האלוקי הגדול:

"לֹא יִהְיֶה לְךָ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם וּלְלַיְלָה הַיָּרֵחַ לְלַיְלָה וְהָיָה לְךָ ה' לְאוֹר עוֹלָם...".
(ישעיהו ס, ט)

תגיע העת, שהאור המופלא של ציון יאיר בעוצמה ויסחף את נשמות בני ישראל בגולה, אשר יחושו משיכה עזה לעלות לארצם. האור הזורח, ילקט אחת לאחת בחבלים של קסם את כל נדחי ישראל לארץ ישראל:

"שְׂאֵי סָבִיב עֵינֶיךָ, וְרֵאֵי כָּל־מְקוֹמֵיךָ בְּאוֹר לְךָ בְּנֵי מִדְּבַר יְבִאוּ...".
(שם, פסוק ד)

האור הגנוז של ציון, יחולל פלאים ושינויים כבירים בכל התחומים. בכוח הארתו על בני ישראל, יאירו גם אלו שעד עתה היו צללים:

"וְעַמְּךָ כָּל־צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ".
(ישעיהו ס, כא)

כל עם ישראל ייהפך לצדיקים ולעולם תהיה להם הזכות לרשת את ארץ ישראל. כל העוצמה הפוטנציאלית תתגלה בפועל וכל הקשור לעם ולארץ יעלה מדרגה. כל מה שנלקח מעם ישראל ישוב אליהם כפל כפליים בכמות ובאיכות:

"תַּחַת הַנְּחֹשֶׁת אָבִיָּא זָהָב וְתַחַת הַבְּרִזָּל אָבִיָּא כֶּסֶף...".
(שם, פסוק יז)

גם הריבוי הטבעי יהיה לנס ופלא ועם ישראל אשר הידלדל מאוד, יעלה ויפרח בצורה פלאית וניסית:

הַקֶּטֶן יִהְיֶה לְאֶלֶף וְהַצָּעִיר לְגוֹי עֲצוּם...".
(שם, פסוק כב)

בעקבות ההארה המדהימה הזאת, גם הגאולה, שהייתה צריכה להמתין עד שיגיע
עֵתָהּ, תהפוך לגאולה מהירה ומיידית:

“אֲנִי ה' בְּעֵתָהּ אֶחֱשָׁנָה.”
(שם)

כלומר, עתיד הקב"ה לשנות את זמן "בְּעֵתָהּ" ולהפכו ל"אֶחֱשָׁנָה" במהרה בימינו
אמן.

